

LIMPOPO

PROVINCIAL GOVERNMENT
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

DEPARTMENT OF EDUCATION
SEKHUKHUNE SOUTH DISTRICT

MPHATO WA BOHLANO

TLHAHLOBO YA GARE GA NGWAGA

SEPEDI LELEME LA GAE

LEPHEPHE LA 2

LETŠATŠIKGWEDI : PHUPU 2022

MEPUTSO: 40

NAKO: 1 IRI

PALOMOKA YA MATLAKALA A DIPOTŠIŠO KE: 08

DITAELO:

1. LEPHEPHE LE AROTŠWE KA DIRIPA TŠE THARO, E LEGO A, B LE C.
  - i. KAROLO YA A: SETŠWELETŠWA SA GO NGWALWA LE GO BOGELWA [25]
  - ii. KAROLO YA B: KAKARETŠO [05]
  - iii. KAROLO YA C: DIBOPEGO LE MELAO YA TŠHOMIŠO YA POLELO [10]
2. NGWALA KA POLELO YEO O TLA ELWAGO KA YONA.
3. THOMA KAROLO YE NNGWE LE YE NNGWE LETLAKALENG LE LEFSA.
4. ARABA POTŠIŠO GO YA KA MOO O LAELWAGO KA GONA.
5. ITSWALANYE LE DIPOTŠIŠO PELE O KA THOMA GO DI ARABA.
6. NGWALA KA BOTHAKGA, O ŠOMIŠE POLELO YA MALEBA YE E HLWEKILEGO

KAROLO YA A: TEKATLHALOGANYO

POTŠIŠO YA 1

1.1. BALA DITEMANA TŠE DI LATELAGO GORE O TLE O KGONE GO ARABA DIPOTŠIŠO TŠE DI LATELAGO.

8

TLHOKEGO YA MEETSE

1. Tlhokego ya meetse ke ye nngwe ye bohlokwa go ditirelo tseo mmušo wa diferong o swanetšego go e aba ka ponyo ya leihlo ntle le tikatiko gagolo dinagamagaeng. E bohlokwa ge e bapetšwa le go mpshafatša ditsela, go hlwekiša mekgotha le mabitla, go tšea kelela tšhila, go mpshafatša mapatlalo a dipapadi, go abela barutwana bao ba feditšego mphato wa marematlou, bj.bj. Ntle le meetse gago bophelo ka ge go hlatswiwa, go apewa, go nwewa, go hlapša bj.bj. ka wona. Ge re ka se bule mahlo ka tlhokego ya meetse, re tla ikhwetša re totometše, ra ba bonkabe ke ngwana morago.
2. Hle! Thibela bolwetši e phala kalafo. A re phafošeng mokhantshelara wa mmušo wa diferong ka taba ye ya ntshesere. Re mmotšeng tsebegokwa gore re tsenwe ke selabi ka tsebeng, ge e le lehu re hwile la pitšana ge e le la sego le a rokwa, mepipi ka moka e ana, ge e le wa meetse ke kudu. Re swanetše go mo dula noka gore a se ke a itebala. Re swanetše go mmea leihlo la ntšhotšhonono ka lerato e sego ka meruswi, eupša ka dipoledišano tše borutho tša leago, tšeo di laetšago tlhompho le tlhomphano le boikokobetšo.
3. Ke maikarabelo a mmasepala go bona gore ditirelo di abelwa setšhaba ka mo go sa belatšego. Badudi ba tsoša mmukubuku ge mmasepala o ba nyantšha monwana, ka go ba tšhela phori mahlong wa se phethagatše ka tsela yeo o bego o ba tshepiša masolong a wona a gore rena ge re ka kgethwa re tla le direla se le sela go tlala seatla. O ikana gore ga se bona dikalatšane ke bo makgonatšohle. O re o tla ba direla ditsela, wa fa bahloki diphuthelwana tša dijo le go ba abela mapai. Ruri o ikana ka gore o tla bina kanakaswa le bona.
4. Mmasepala o gapaletšega go belega setšhaba ka thari ya kgokong wa se segiše setšhaba ba bagaditšong. Setšhaba se re ge se lekola ditirelo se nwe a mokgako, lesego e be lekepekepe le kwale mošwamawatle e le ge se hlatsela metlabakelo ya mmasepala wa bona.

DIPOTŠIŠO:

1.1.1. Naa ke tirelo efe ye bohlokwa yeo mmušo wa diferong o swanetšego go e phathagatša go ya ka temana ya mathomo? (1)

1.1.2. Ntle le tirelo yeo, ke dife tše dingwe ditirelo tšeo di abjago ke mmušo wa diferong go tšwa temaneng ya mathomo. Efa tše **THARO**. (3)

1.1.3. Ke seka sefe seo se lebanego le **go hlalefa** go ya ka temana ya mathomo. (2)

1.1.4. Efa lentšu leo le šupago mohlokomedi wa badudi ba motse, wo a kgethilwego ke bona wateng yeo e itšego go tšwa temaneng ya bobedi. (2)

1.1.5. Hlaloša lentšu le bagaditšong bjalo ka ge le šomišitšwe temaneng ya mafelelo. (1)

1.1.6. Ke dife tšeo mmasepala o swanetšego go di abela bahloki Efa tše **PEDI**. (2)

1.1.7. Ke eng seo se befedišago badudi ka mmasepala. (2)

1.1.8. Ke dilo dife tšeo di ka kgotsofatšago badudi gore mmasepala wa bona o ba direle tšona. (2)

1.2. LEBELELA SESWANTŠHO SE SE LATELAGO O KGONE O ARABA
DIPOTŠIŠO KA FASE.

1.2.1. Tiragalo ya seswantšhong ke ya:-

-
- (a) Tlhokego ya meetse dinagamgaeng.
  - (b) Go šoma ga mosadi ka boleta.
  - (c) Go tšea magang ka nako tšohle.
  - (d) Go boledišana ka nako ya mošomo. (1)

1.2.2. Kgetha mantšu a maleba ka mašakaneng ka go a **thalela** o lebeletše seswantšhong sa ka godimo.

- A. Mosadi wa (pele / morago) o bolela ka (molomo / matsogo).
- B. Yo mongwe go basadi ba (bararo / babedi) o (tokaeditše / kukile) motomo.
- C. Mohuta wa (lehlaodi / lediri) re lebeletše seswantšho sa ka godimo ke (lehlaodipalo / lediriletšo). (6)

1.2.3. Naa mmušo o ka thuša bjang go efoga ditiragalo tša seswantšhong. (1)

---

[10]

KAROLO YA B : KAKARETŠO

POTŠIŠO YA 2

- ❖ Bala temana ye ka šedi gore o tle o e akaretše ka mantšu a gago o šeditše dintlha tše bohlokwa, se boeletše dintlha e ngwale ka mokgwa wa temana ya mantšu ao e ka bago 40 – 50.:
- ❖ Tšweletša dintlha tše tharo (3) ka gare ga temana. Polelo e be yeo e hlwekilego (2).
- ❖ Laetša palo ya mantšu mafelelong a kakaretšo.

MOGWERA WA MMAKGONTHE

Mogwera ke selo se bohlokwa maphelong a batho kudu ka gore Sepedi se re motho ke motho ka batho. Go bohlokwa gore o lebelele dilo tše di itšego go motho yo o nyakago go gwerana le yena. Gare ga dilo tše dingwe o ka hlokomela gore ke motho wa mogopolo wa lephefo mohlomongwe wa mahlahla. Se se dira gore ge le dutše le le mmogo le ithute go tšwa go yo mongwe. Go bohlokwa gore letšatši le lengwe le le lengwe ge le sobela o bone se o ithutilego sona. Mogwera wa nnete ke yoo o lokologago ebile a go hlohleletšago go feta go sola ka nako tšohle. Motho wa go dula a bona diphošo fela go batho o aga moya wa go šešerakana ka monaganong wa gago. Batho ga re swane. Mogwera wa go bolela ka batho ba bangwe ga a loka. Le ka se bune selo ka go bolela ka tša maphelo a batho ba bangwe. O hwetše motho wa gona a tseba ditaba tša motho go feta le yena mong. Ga o kwe gore ke sehvirihwiri motho yo? Mogwera wa nnete o swanetše go bolela ka dilo tša tšwelopele. O swanetše go ba motho wa go theeletša ge o bolela le yena gore a kwešiše le mathata a gago. Ga go bohlokwa go phela le motho yo a sa išego felo ka tša bophelo bja gago gobane matšatšing a mangwe o tlo swanela go go thuša ka dikgopolo. Ka go realo mogwera o swanetše go go thuša go gola a se dumelelane le se sengwe le se sengwe se o se bolelago. Motho wa mohuta wo o swanetše go tshepega a se ke a go bolela ge o na le yena mola ge o mo fura lela a go tshwa mare.

MOKGWA WA GO SWAYA KAKARETŠO		MEPUTSO [05]		
Kakaretšo e swanetše go swaiwa ka tsela ye:		Kabo ya meputso:		
1.	Meputso e 3 go dintlha tše 3 (aba moputso o tee go ntlha e tee)	3	2	1
2.	Meputso e 2 go polelo: Kabo ya meputso go polelo:			
3.	Dintlha tše di nepagetšego tše 1 - 3: aba moputso o tee.			1
4.	Dintlha tše di nepagetšego tše 4 - 5: aba meputso mebedi.			2

KAROLO YA C : DIBOPEGO LE MELAO YA TŠHOMIŠO YA POLELO

POTŠIŠO 3 : PAPTŠO

Sebolayaditwatši se Maatla!!!

- O a gapeletšega gore o be le yona ka boboloke-
ong bja gago bja dihlare legaeng la gago.
- E bogale kudu go ditwatši le dikokwanahloko ka
ntlong.
- E bonolo kudu letlalong la gago
- Ke konokono baneng
- Se theko ye tlase
- Ga gona phapoši ya bohlapelo ntle le yona
- E hwetšwa mabenkeleng a magolo gohle ka
nageng!!

3.1.1. Kgetha karabo ya maleba papatšong: Go bapatšwa ..... (1)

-
- (A) Legapa la maswi.
  - (B) Savlon goba Dettol.
  - (C) Legapa la oli.
  - (D) Legapa la meetse.

3.1.2. Na go ya ka wena ke dintlha dife tšeo o bonago di tlogetšwe mo papatšong. Efa tše **PEDI** fela. (2)

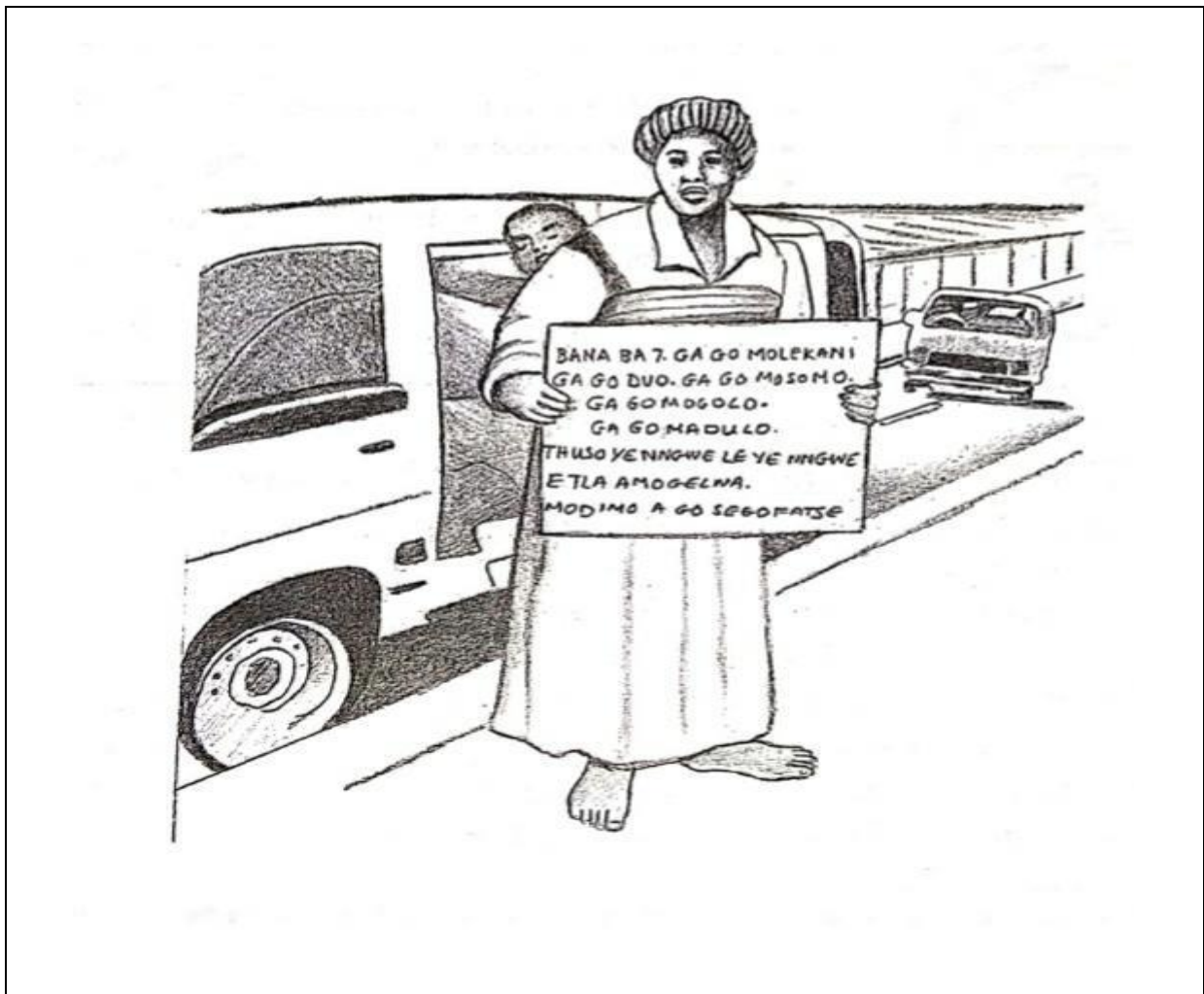
---

[3]

POTŠIŠO YA 4 : KHATHUNE:

➤ Mosadi šoo, o a itlhaloša.

4.1. Bala pholakate yeo a e swerego o e fetleke, gore morago o tle o kgone go itebanya le dipotšišo tšeo di tlogo go latela:

4.1.1. Na pholakate/phoustatara ye e bolela ka eng? (1)

4.1.2. Na o bona e le ditharollo dife tšeo di ka bago mohola go motho yo bjalo go tšwa pholakateng. Efa tše **PEDI** fela. (2)

---

[3]

POTŠIŠO YA 5 : THUTAPOLELO

Kgaetšedi ya tate ke mosadi. O ratwa ke bana ba bannyane ka gobane o ba opelela dikoša. O ba goletša mollo ge letšatši le dikela. Bona ba dula ka moraleng le makgolo wa bona a ba anegela dinonwane.

5.1.1. Ke mohuta ofe wa maina wo o tšwelelago lefokong la mathomo la temana ya ka godimo. (1)

5.1.2. Tsopola lekopanyi lefokong la bobedi. (1)

5.1.3. Efa lehlalošetšagotee la lentšu le “**dikela**” bjale ka ge le šomišitšwe temaneng. (1)

5.1.3. Lentšu le “bona” temaneng ke mohuta ofe wa lešala. (1)

---

[04]

MEPUTSO: [40]